

ترجمہ و شرح
بۇلۇغۇل مەرآم
لابر حجت العتقلاذى

BÜLÜĞU'L-MERÂM TERCÜMESİ ve ŞERHİ
SELAMET YOLLARI
CİLT 3

BÜLÜĞÜ'L-MERÂM TERCÜMESİ ve ŞERHİ
SELAMET YOLLARI
CİLT 3

Tercüme ve Şerh

Ahmed Davudoğlu

Yayına Hazırlayan

Fazilet Neşriyat Araştırma Heyeti

Baskı ve Cilt

Fazilet Neşriyat

3. Baskı, Haziran 2017, İstanbul

ISBN:

978-9944-251-79-2 (tk.)

978-9944-251-86-0 (3.c)

©Bütün hakları Fazilet Neşriyat ve Tic. A.Ş.'ye aittir.

FAZİLET
NEŞRİYAT

Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No: 54 Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL

Tel: 0212 657 88 00 Fax: 0212 657 95 88

www.fazilet.com.tr

ترجمة وشرح
بإمامنا العلامة
أبي جابر العسقلاني

BÜLÛĞU'L-MERÂM TERCÜMESİ ve ŞERHİ
SELAMET YOLLARI

CİLT 3

Tercüme ve Şerh
AHMED DAVUDOĞLU

FAZİLET
NEŞRİYAT

كِتَابُ الْبَيْعِ
بَابُ شُرُوطِهِ وَمَا نَهَى عَنْهُ

ALİŞ VERİŞ BAHSİ

Alış verişin şartları ve yasak alış verişler

Usûlü Fıkıh ilminin beyânına göre Allâh'ın meşrû' kıldığı şeyler dört kısma ayrılır:

1 - Sırf **Allâh**'ın hakkı olan şeyler. Bunlardan murâd: Umûmun menfaati taalluk eden şeylerdir. Zinânın haram olması böyledir. Zîrâ onun fâidesi nesepleri zâyi' olmaktan korumak olup bu fâide umûmîdir.

2 - Sırf kul hakkı olan şeyler. Bunlardan maksad: Kendilerine husûsî bir maslahat taalluk eden şeylerdir. Başkasının malının haram olması gibi.

3 - Her iki hak da mevcut olup **Allâh** hakkının daha fazla bulunduğu şeyler; hadd-i kazif gibi (**Hadd-i Kazif: Namuslu bir kadına zinâ isnâdı sebebiyle verilen dayak cezâsıdır**). Bunda Allâh hakkı vardır. Çünkü kulları men etmek için meşrû' olmuştur. Kul hakkı dahî vardır. Çünkü kadını zinâ kepezeliğinden kurtarır. Fakat **Allâh** hakkı daha çoktur. Onun için bunda mîrâs cereyân etmez.

4 - Her iki hak da mevcut olup kul hakkının daha fazla bulunduğu şeyler; kısas gibi. (**Kıyas**: Misilleme sûretiyle verilen cezâdır. Meselâ adam öldürenin cezâsı ölümdür). Bunda **Allâh** hakkı vardır; zîrâ cihânı fesattan kurtarmak için meşrû' olmuştur. Kul hakkı da vardır. Çünkü bunda kulun kendine cinâyet vardır ve bu taraf gâlibdir. Onun için kısasda mîrâs ve afv cereyân eder.

İşte muâmelâtan sayılan alış veriş bu dört kısımdan ikinciye, sırf kul hakkına dâhil olan meşrûâta dâhildir.

Alış veriş'in hikmet-i meşrû'iyeti: Allâh'ın ma'lûmu olan devâm ve bekânın güzel şekilde alış verişe taallûkudur. Şöyle ki: insan her ihtiyâcını kendi göremez. Meselâ tarla sürmeyi, ekin ekmeyi, biçmeyi, öğütüp ekme yapmayı vesâireyi kendi yapamaz. İhtiyaçlarının bazısını satın alması mutlaka lâzımdır. Çünkü satın almasa, ya zorla alacak yahut da dilenecek veya ikisini de yapamayıp ölünceye kadar sabredecektir ki, bunların hepsinin fâsid olduğu meydandadır. Billhassa dilenciliğin zillet ve ârına herkes tahammül edemez. Binâenaleyh alış veriş'in meşrû' olmasında ihtiyaç sâhibi mükelleflerin güzel bir nizâm dâhilinde hayatlarının idâmesi ve ihtiyaçlarının görülmesi gibi hikmetler vardı.

Büyü' lafzı, **bey'**in cem'idir. Beyi', alış veriş demektir. Yani bu kelime birbirine zıd mânâlarda kullanılan müşterek lafızlardandır; hem satışa hem de satın almaya beyi' denilebilir. **Şirâ'** kelimesi de aynı mânâdadır.

Beyi' lugatte: Mal ile malı değişmektir. Şer'iate de öyle ise de rızâ kaydı ile mukayyedir. Yani şer'iate beyi': iki tarafın rızası ile malı mal ile değişmektir. **Bey'in şartları** bir kaç nevidir:

1 - Beyi' yapanda aranan şart ki, buna "in'ikâdının şartı" da derler. Alış verişi yapanın akıl ve temyîz sâhibi olması, yani kâr ve zararı seçebilecek kâbiliyette bulunmasıdır.

2 - Mahalde yani satılık malda aranacak şartlar: Malın mütekavvim, yani şer'an kıymeti hâiz bir mal olması ve teslîme elverişli bulunmasıdır.

3 - Alan ile satanın bey'a râzı olmaları.

3 - Akdın "sattım, aldım" gibi mâzî sîgalarla yapılmasıdır.

Rüknü: İcâb ve kabûldür. (İcâb: Taraflardan birinin evvelâ söylediği söz veya işlediği fiildir. Ona cevaben söylenen veya yapılan da **kabûl** derler.) **Cumhûru ulemâya** göre kıymetli mallarda söz ile icâb ve kabûl şart ise de ekmek ve sebze gibi kıymeti az olanlarda söz şart değildir. Yalnız **Şâfiiler'**e göre bu husûsta kıymetli ile kıymetsiz arasında fark yoktur; her ikisinde de söz ile icâb ve kabûl şarttır. Maamâfih İmâm Nevevî ile müte'ahhirîn **Şâfiyye** ulemâsı **cumhûr** ile beraberdirler. Sonra gerek alış verişte, gerekse sâir akidlerde kullanılan sözlerin icâbeden kesinliği ifâde edebilmesi için mutlaka mâzî sîgaları ile söylenmesi icâbeder. Bu bâbda kitâbımızın "**Nikâh bahsi**"nde daha ziyâde tafsilât verilecektir.

Bey'in hükmü: Haddi zâtında mübâh olmak ise de yerine göre vâcib, mendûb, haram ve mekrûh da olabilir.

Bey'in meşrûiyeti, Kitâb, sünnet ve icmâ'-i ümmet ile sâbittir. Kitâbdan delili: "**Allâh bey'i helâl kıldı...** :

"**Alış veriş yaptığımız zaman şâhid çağırın :** ¹ وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ ² وَأَشْهَدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ" gibi âyetlerdir. Bey'in meşrû' olduğuna bu ümmetin ulemâsı icmâ' etmişlerdir. Sünnetten delili ise aşâğıdaki hadîslerdir:

(٦٤٦/٨٠٠) - عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ "أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ: أَيُّ الْكَسْبِ أَطْيَبُ؟ قَالَ: عَمَلُ الرَّجُلِ بِيَدِهِ، وَكُلُّ بَيْعٍ مَبْرُورٍ. رَوَاهُ الْبَزَّازُ وَصَحَّحَهُ الْحَاكِمُ.

¹ Bakara sûresi, âyet: 275.

² Bakara sûresi, âyet: 282.